

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านช่อมกอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีภาวะผู้นำในโรงเรียนบ้านช่อมกอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มร่วมผู้วิจัย 10 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย

1.1.2 ครูประจำชั้นครูประจำชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 9 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 20 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การให้ข้อมูล ในการจัดกิจกรรมวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 7 คน

1.3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน

1.3.2 ผู้ปกครองนักเรียน

1.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษา

2. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนบ้านช่อมกอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งยึดตามแนวคิด (Kemmis & Mc Taggart 1990 อ้างอิงใน องอาจ นัยพัฒน์. 2554 หน้า 302, จาก: 5) ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมี 4 ขั้นตอนคือการวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) โดยผู้วิจัยมีกระบวนการขั้นตอนดังนี้

ขั้นวางแผน (planning)

ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ขั้นสังเกตการณ์ (Observation)

ขั้นสะท้อนกลับ (Reflection)

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (Planning)

จากศึกษาสภาพและปัญหาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนบ้านช่อมกอกซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน ทำให้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสภาพส่วนแรกคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดูแลและเป็นสภาพปัญหาในวงกว้างที่ต้องมีการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นต่อไป

1. ประชุมเพื่อหารือถึงสภาพปัญหาในบริบทของโรงเรียนบ้านช่อมกอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ
2. ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ
3. สอบถามข้อมูล เอกสาร จากครูประจำชั้นแต่ละชั้น
4. กำหนดแนวทางเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาภาวะผู้นำร่วมกับผู้ร่วมวิจัยเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา
5. ผู้วิจัยและสรุปแนวทางการส่งเสริมทักษะภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านช่อมกอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
6. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวางแผนปฏิบัติการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนตามความมุ่งหมายของงานวิจัยจึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการ ดังนี้

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ(Action)

ผู้วิจัยดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้

2.1 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนคณะกรรมการนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำนักเรียน

2.1.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติการ คือ 12-31 มกราคม 2561

ผู้เข้าร่วมได้แก่ ผู้วิจัย กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาภาวะผู้นำ

2.1.2 แนวทางการปฏิบัติการ คือ เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ให้พร้อมที่จะดำเนินการ รวมถึงการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ พร้อมทั้งอธิบายการปฏิบัติงานในแต่ละหน้าที่

2.1.3 ดำเนินการตามแผนกิจกรรม

2.2 การนิเทศภายใน คือ ติดตามผลการดำเนินงาน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านซ่อมกอก

2.2.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติการ คือ มกราคม 2560 ผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้วิจัย กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาภาวะผู้นำ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกต(Observation)

3.1 รวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต การถ่ายภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติการด้วยการบันทึก

3.2 เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต

3.3 แหล่งข้อมูล ได้จาก กลุ่มผู้วิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนกลับ(Reflection)

4.1 นำข้อมูลย้อนกลับระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมและนำมาแก้ไขพัฒนาต่อไป

4.2 นำข้อมูลย้อนกลับเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสรุปผล

4.3 ติดตามและประเมินผลคุณภาพการพัฒนาภาวะผู้นำ

4.4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านซ่อมกอก ในการพัฒนาในรอบที่ 2

3. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการมีภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ในการศึกษาสภาพของการมีภาวะผู้นำของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬมีเอกสารขาดทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ และการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มนักเรียนมีน้อยเกินไป รวมถึงการสร้างความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงานกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของงานกิจการนักเรียนและรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของงานกิจการนักเรียน พบว่าการดำเนินโครงการตามขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่ โครงการปฐมนิเทศและต้อนรับน้องใหม่ โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนโครงการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาเด็กไทยเพื่อห่างไกลยาเสพติด โครงการพัฒนาผู้นำนักเรียนเพื่อสร้างคุณธรรมในระบอบประชาธิปไตย โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โครงการปัจฉิมนิเทศและวันอำลาสถาบัน เป็นต้น โดยทุกโครงการที่ดำเนินอยู่ในแต่ละปีการศึกษาพยายามให้คณะกรรมการนักเรียนมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม แต่ยังไม่สามารถแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำได้ เช่น ความกล้าในการตัดสินใจเพื่อการบริหารงานของคณะกรรมการนักเรียน ความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อส่วนรวมของคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของภาวะผู้นำ และในส่วนของคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน ยังขาดการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงานของงานกิจการนักเรียนและมีการวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งบางกิจกรรมขาดการมีส่วนร่วม การประสานร่วมมือกับทุกฝ่ายในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน และวางแผนการทำงานอย่างไม่เป็นระบบ

2. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งทั้ง 2 วงรอบใช้กิจกรรมเดียวกัน คือ

2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มี 3 ด้าน ดังนี้

2.1.1 การพัฒนาบุคลิกภาพภาวะผู้นำนักเรียน

2.1.2 การพัฒนาทักษะการทำงานผู้นำนักเรียน

2.1.3 การพัฒนาคุณธรรมผู้นำนักเรียน

2.2 การนิเทศภายใน

จากแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้วิจัยเป็นอย่างมาก เนื้อหาสาระของกิจกรรม ที่ใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เข้าใจง่ายและตรงตามกรอบแนวคิดของการพัฒนา กิจกรรมที่ดำเนินการ กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาทุกคนได้ฝึกปฏิบัติ

3. ผลของการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

3.1 การประเมินผลการอบรมหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน จะพบว่า ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมที่ใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ ความเหมาะสมด้านผู้ร่วมวิจัยในการอบรมด้านสถานที่ในการอบรมเชิงปฏิบัติการและด้านสภาพทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.2 การสังเกตพฤติกรรมของคณะกรรมการนักเรียน ในการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีเนื้อหาในการสังเกตพฤติกรรมในด้านบุคลิกภาพและการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกด้านบุคลิกภาพภาวะผู้นำของผู้นำนักเรียน ในประเด็นการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีส่วนการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกด้านทักษะการทำงานผู้นำนักเรียนในประเด็น ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การปฏิบัติกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการได้ครบถ้วนอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนแล้ว กลุ่มเป้าหมาย 20 คน มีการพัฒนาภาวะผู้นำเพิ่มขึ้นกว่าเดิม

3.3 การนิเทศภายในและติดตามผลเกี่ยวกับความสามารถหรือพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพภาวะผู้นำนักเรียน ด้านการทำงานผู้นำนักเรียน และด้านคุณธรรมผู้นำนักเรียน ผลปรากฏว่า การประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน ในวงรอบที่ 2 โดยผู้ที่ทำการนิเทศ คือ กลุ่มผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่ปรึกษาจำนวน 20 คน พบว่า ผลการประเมินการสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยสามารถทราบผลได้จาก การสรุปผลข้อมูลแบบสอบถามปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ย เพิ่มจาก($X=4.29$) เป็น ($X=4.73$) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพภาวะผู้นำ ด้านทักษะการทำงานของผู้นำ และด้านคุณธรรม พบว่ามีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

จากการสรุปผลของการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพภาวะผู้นำนักเรียนผลที่เกิดกับผู้นำนักเรียนนั้นสามารถมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สะท้อนได้จากการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน มีการประสานงานกับทุกฝ่าย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และความศรัทธาต่อครูอาจารย์ การใช้ศิลปะในการสื่อสารมีภาวะอารมณ์ที่มั่นคงและความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น มีความพร้อมด้านการพัฒนาทักษะการทำงานของผู้นำนักเรียนนักเรียน ผลที่เกิดกับนักเรียนนั้นสามารถมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สะท้อนได้จากการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และการจัดกิจกรรมในโรงเรียนและมีการวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก ตามแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬมีผู้เกี่ยวข้องของหลายฝ่ายที่ทำให้การวิจัยดำเนินการไปได้ด้วยดี ซึ่งนำผลมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการมีภาวะผู้นำของคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของงานกิจการนักเรียน โรงเรียนบ้านช่อมกอก (2559, 20) พบว่า การดำเนินโครงการตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียน มีโครงการที่คณะกรรมการนักเรียนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ แต่ยังไม่สามารถแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำได้ และบางกิจกรรม

ขาดการมีส่วนร่วมและวางแผนการทำงานอย่างไม่เป็นระบบและคุณธรรมของนักเรียนที่ควรจะเป็น

จากการรายงานผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ดังนี้ โรงเรียนควรพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้รู้จักการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ปลูกฝังนิสัยรักการทำงานเป็นทีมและการปรับตัวกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกิจกรรมของคณะกรรมการนักเรียน เพื่อสร้างความกล้าแสดงออก และมีนิสัยรักการทำงาน มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เสริมสร้างด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมสำหรับผู้เรียน ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีความเด่นชัด และคุณลักษณะที่ควรได้รับการพัฒนา พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำนักเรียนที่เด่นชัด ได้แก่ ความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตากรุณา ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่วนคุณลักษณะที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การมีวินัยในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออกและไม่มี ความมั่นใจในการเป็น ผู้นำ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะดังนี้ 1) บุคลิกภาพ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความต้องการที่จะนำ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดสร้างสรรค์ 2) คุณลักษณะทักษะการทำงาน ได้แก่ ความสามารถในการบริหารงาน ความร่วมมือ สามารถชักจูง การเป็นนักพูด 3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพเป็นสิ่งค่อนข้างถาวร ที่บุคคลนั้นแสดงออกมาในรูปแบบเฉพาะในแต่ละสถานการณ์ ได้แก่ ความทนทานต่อความเครียด ความเชื่อถือในอำนาจและความสามารถแห่งตน ความมีวุฒิภาวะด้านอารมณ์ ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะด้านเทคนิค ความสนใจหาตัวอย่างดังกล่าวรวมถึงความมั่นใจในตนเอง วุฒิภาวะด้านอารมณ์ ความมั่นคงด้านอารมณ์ ระดับความพึงพอใจและความสามารถทนต่อความเครียด เป็นต้น: ไพศาล จันทระภักดิ์ (2547, หน้า 32) กล่าวถึง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของเยาวชน คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ ทันเหตุการณ์ ก้าวทันโลกเทคโนโลยี มีความเชื่อมั่นตนเอง มีความสามารถในการตัดสินใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามารถในการจูงใจ มีความสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันเหตุการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีบุคลิกภาพดี มีการบริหารจัดการดี มีความเสียสละและมีความยุติธรรม

2. ผลการหาแนวทางการดำเนินงานพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียน โรงเรียนบ้าน
 ช่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้
 ดำเนินการประชุมร่วมมือกันเพื่อวางแผนดำเนินการ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการพัฒนา
 ภาวะผู้นำนักเรียน ซึ่งผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาระบบการดำเนินงานของ
 คณะกรรมการนักเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพภาวะผู้นำ ทักษะการทำงานผู้นำ
 นักเรียน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีภาวะของความเป็นผู้นำอย่าง
 ชัดเจน และพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมผู้นำนักเรียน สอดคล้องกับแนวทางของ เสถียร
 แป้นเหลือ (2550, หน้า 61) ได้อธิบายเทคนิคและวิธีการฝึกอบรมภาวะผู้นำ เทคนิคการ
 ฝึกอบรมเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติในเรื่องนั้นๆ ให้แก่ผู้เข้ารับการ
 ฝึกอบรม เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้า
 รับการฝึกอบรมเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น และได้รับประสบการณ์การเรียนรู้
 ที่สอดคล้องกับความต้องการ อีกทั้งช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ ได้แก่
 1) เทคนิคการฝึกอบรมที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ได้แก่
 การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ เป็นต้น 2) เทคนิคการฝึกอบรมที่จะช่วยให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะหรือความสามารถ ได้แก่ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ
 กรณีศึกษา การสร้างสถานการณ์จำลอง เกมการบริหาร การสอนงาน การแสดงบทบาท
 สมมติ วิธีประสมเหตุการณ์ เป็นต้น 3) เทคนิคการฝึกอบรมที่จะช่วยให้เกิดการ
 เปลี่ยนแปลงด้านเจตคติ ได้แก่ การฝึกอบรมเพื่อรู้เขารู้เรา การแสดงบทบาทสมมติ
 กรณีศึกษา การอภิปรายกลุ่ม การแสดงแบบพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติ เกมการศึกษา เป็น
 ต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีศักดิ์ มาลา (2549, หน้า 31) กล่าวถึงรูปแบบของการ
 วิจัยเชิงปฏิบัติการว่า มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อน
 ผล ปฏิบัติการเป็นบันไดเวียนอันจะส่งเสริมการปฏิบัติงานนั้นๆ มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ
 อองอาจ นัยพัฒน์ (2554 ,หน้า 301-303) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานการทำวิจัย
 เชิงปฏิบัติการตามแนวความคิดของ Kemmis & Mc Taggart. (1998) เป็นที่รู้จักกันอย่าง
 กว้างขวางในบรรดานักวิชาการ หรือผู้สนใจการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยทั่วไป มีรายละเอียด
 เกี่ยวกับขั้นตอนของการทำกิจกรรมตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอนดังนี้
 การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation)
 การสะท้อนกลับ (Reflection)

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากการอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำมีส่วนของเวลาที่ค่อนข้างจำกัดรวมถึงการนิเทศติดตามที่เป็นส่วนของผู้สอนในการติดตามผลทำให้ข้อมูลอาจเกิดการคาดเคลื่อน จึงควรมีบุคลากรภายนอกมาร่วมในการนิเทศติดตาม และเป็นการทำแบบต่อเนื่องก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาได้อย่างดียิ่งขึ้น

1.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานจะทำให้ทำให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการทำกิจกรรมมากขึ้น โดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การได้รับการนิเทศภายในส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการทำงานและสามารถนำเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาภาวะผู้นำจากการลงปฏิบัติให้มาก ให้สัมผัสจากประสบการณ์จริงเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้ทักษะความรู้จากการอบรมและพัฒนาที่มีมาปรับใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.2 การวิจัยควรเสริมสร้างและบูรณาการเป็นหลักสูตรสถานศึกษาได้และให้ครอบคลุมกับคุณลักษณะของผู้นำที่ดีด้วย